

تربیت شیرازی

لئو کرافت

خودآموز دیکته هارمونیک و ملودیک

ترجمه و بازنگری: ستاره بهشتی
(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

حسین قنبری

تربیت شنوایی

خودآموز دیکته هارمونیک و ملودیک

لئو کرافت

ترجمه و بازنگری:

ستاره بهشتی

(عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

حسین قنبری

نشرنا
نشر تخصصی موسیقی

فهرست

۶۱ تمرین کوتاه ۱۲	۴ مقدمه
۶۲ تمرین‌ها	۵ درباره کتاب
۸۱ فصل اول / بخش چهارم: دیکته‌ی ملودیک	۶ نمونه‌های صوتی کتاب
۸۳ تمرین کوتاه ۱۳	۷ فصل اول / بخش اول: دیکته‌ی ملودیک
۸۵ تمرین کوتاه ۱۴	۸ مقدمه فصل اول
۸۶ تمرین کوتاه ۱۵	۹ تمرین کوتاه ۱
۸۸ تمرین کوتاه ۱۶	۱۰ تمرین کوتاه ۲
۸۹ تمرین‌ها	۱۱ تمرین کوتاه ۳
۱۱۳ فصل دوم / بخش اول: دیکته‌ی هارمونیک	۱۲ تمرین کوتاه ۴
۱۱۵ مقدمه فصل دوم	۱۳ تمرین کوتاه ۵
۱۱۶ ساختار آکورد	۱۴ تمرین‌ها
۱۱۷ راهنمای استفاده از فصل دوم	۳۳ فصل اول / بخش دوم: دیکته‌ی ملودیک
۱۱۹ تمرین‌ها	۳۴ تمرین کوتاه ۶
۱۴۹ فصل دوم / بخش دوم: دیکته‌ی هارمونیک	۳۵ تمرین کوتاه ۷
۱۵۱ تمرین‌ها	۳۶ تمرین کوتاه ۸
۱۷۷ فصل دوم / بخش سوم: دیکته‌ی هارمونیک	۳۸ تمرین‌ها
۱۸۰ تمرین‌ها	۵۷ فصل اول / بخش سوم: دیکته‌ی ملودیک
۲۰۷ فصل دوم / بخش چهارم: دیکته‌ی هارمونیک	۵۸ تمرین کوتاه ۹
۲۱۰ تمرین‌ها	۵۹ تمرین کوتاه ۱۰
۲۳۵ منابع ملودی‌های فصل اول	۶۰ تمرین کوتاه ۱۱

غالباً نوازندگان پس از مطالعهٔ دروس نظری همچون تئوری پایه و هارمونی با این پرسش روبرو هستند که چنین مسائلی را چگونه در اجرا به کار گیرند؟ اکنون که قوانین وصل آگردها را فرا گرفته‌اند، آیا منبعی برای وصل‌های اساسی هارمونی در موسیقی تال خواهند داشت؟ به‌طور حتم در بسیاری از کتب هارمونی تمرینات عملی برای آگردها وجود دارند؛ اما منبعی که رئوس مطالب را جمع‌بندی و تمریناتی را جهت شنیدن و نوشتن آن ارائه کند، معمولاً در ایران در دسترس نیست. هدف از انتشار این مجموعه در اختیار قرار دادن منبعی برای دانش‌آموزان هنرستان، دانشجویان رشتهٔ موسیقی و هنرجویان آزاد موسیقی است، به‌گونه‌ای که بتوانند به‌صورت خودآموز دیکتهٔ ملودیک و هارمونیک را فرا بگیرند.

پیش از انتشار این مجموعه، نشر نای‌ونی قسمت اول آن را با عنوان «رویکردی نوین به تربیت شنوایی» منتشر کرده بود. بنا به درخواست دانشجویان و هنرجویان بر آن شدیم تا این بار تمام مجموعه را با تصحیح انتقادی یکجا بازنگری و منتشر کنیم. در بازنگری انجام‌شده تلاش بر آن بوده است که توضیحات غیرکاربردی حذف و با نکات کاربردی‌تر آموزشی در اجرا جایگزین شوند؛ اما همچنان تمامی تمرینات کتاب در این نسخه آمده‌اند. در ترجمهٔ کتاب تا جای ممکن از سره‌نویسی و نیز واژه‌گزینی‌های نامأنوس پرهیز شده تا مخاطبان بتوانند آسان‌تر با متن کتاب ارتباط برقرار کنند.

بخش اول کتاب به دیکتهٔ ملودیک می‌پردازد و ملودی‌های متداول در موسیقی تال در آن جمع‌بندی شده‌اند. بخش دوم کتاب نیز تقریباً تمام مباحث مربوط به دوران هارمونی از وصل پایگی تریادها را تا مباحثی نظیر آکورد ناپلی، آکورد ششم افزوده و نیز آکورد نمایان با پنجم افزوده را در برمی‌گیرد. چنین رویکردی سبب می‌شود تا بتوان این کتاب را در کنار مطالعهٔ هارمونی عمومی نیز به کار گرفت.

از مزایای دیگر رویکرد این کتاب، می‌توان به موجود بودن تمام نمونه‌های موسیقی و طبقه‌بندی آسان به دشوار آن می‌توان اشاره کرد. در این کتاب تنظیمات تمرینات در هر دو بخش ملودیک و هارمونیک به‌گونه‌ای است که تمام اطلاعات پیشین مرور می‌شوند. رویکرد کتاب در زمینهٔ هارمونی مشابه رویکردهای فونکسیونل در کتبی همچون هارمونی دوفوسکی است که البته تفاوت‌هایی نیز با آن دارد و آگردها به سه دسته T، ثیک، P، پیش‌دومینانت یا نمایان و D، دومینانت یا نمایان تقسیم می‌کند. در استفاده از این کتاب آگردهای معکوس به‌عنوان بسط و گسترش تریادهای اصلی تشریح شده‌اند که این نکته خود به نمایش تش‌ها و آرامش‌ها در تفسیر دینامیکی قطعه کمک می‌کند.

در انتها جا دارد از جناب آقای سعید مجیدی که در تمام مراحل ما را در بازنگری کتاب یاری کردند، تشکر کنیم.

درباره کتاب

هدف از فراگیری این کتاب، تربیت شنیداری و نوشتن دیکته موسیقی ثنالی در ژانر کلاسیک اروپایی است که مهارت‌هایی همچون تشخیص نت، ریتم و آکُردها را در بر می‌گیرد. چنین مهارت‌هایی برای نوازندگان در هر سطحی، ضرورت دارد. تمرین‌های این کتاب، تسلسلی از درس‌ها را در قالب دیکته ملودیک و هارمُنیک ارائه می‌کند. درس‌ها در ابتدا قطعاتی ساده هستند و رفته‌رفته پیچیده‌تر می‌شوند. این کتاب به دو قسمت ملودیک و هارمُنیک تقسیم می‌شود که باید آنها را به‌طور همزمان مطالعه کرد. هر فصل شامل چهار بخش بوده که مطالعه همزمان آنها ضرورت دارد (در واقع باید بخش ۱ فصل اول را همزمان با بخش ۱ در فصل دوم و به همین ترتیب مطالعه کرد).

قطعات ضبط‌شده با سازهای ارکستری یا آواز همراه هستند. این مسئله به شنونده امکان می‌دهد تا با طنین‌ها و رنگ‌های صوتی مختلف نیز آشنا شود؛ درست مانند وقتی که به ضبط یا اجراهای حرفه‌ای گوش می‌دهد.

دقت و سرعت، میزان پیشرفت را مشخص می‌کند. بهتر است تا حد ممکن درس‌ها را تکرار کرده تا با اعتمادبه‌نفس و مهارت بیشتری به درس بعدی پرداخته شود. در هر بخش، عنوان هر درس با یک و دو حرف انگلیسی نشان داده‌شده که درس‌های دوحرفی نیاز به تمرین بیشتری نسبت به درس‌های یک‌حرفی دارند. H و HH درس‌های جمع‌بندی هستند که تمام مطالب پیشین را مرور می‌کنند.

نمونه‌های صوتی کتاب

نمونه‌های صوتی این کتاب با فرمت MP3 در قالب یک فایل فشرده قابل دانلود است که توضیحات مربوط به دریافت در صفحه شناسنامه آمده است. تمام تمرین‌های کتاب، هر دو بخش از یک فصل به صورت جداگانه؛ به ترتیب در داخل پوشه‌های CD 1 تا CD 4 قرار گرفته‌اند. تمرین‌های کوتاه نیز در پوشه‌ای جداگانه با نام (Short Drill) قرار دارند. تمامی تمرین‌ها به استثنای قسمت‌های مربوط به مرور (Review) تمرین‌ها، توسط نوازندگانی که در زیر نام آنها آمده اجرا شده است. برای سهولت در استفاده از نمونه‌های صوتی، بالای هر صفحه شماره CD و شماره نمونه (Track) آمده است. زمانبندی اجرای هر مثال نیز در یک کادر بر روی مثال مربوطه مشخص شده است.

Piano: Laura Leon-Cohen & Sang-mi Lee

پیانو: لورا لیون کوهن - سنگ می لی

Flute: Amy Zieglerbaum

فلوت: امی زیگل بائوم

Oboe: Meg Brawn Owens

آبوا: مگ براون اُونز

Clarinet: Joseph Rut Kowski

کلارینت: ژوزف روت کائوسکی

Bassoon: Carrie Smelser

باسون: کری سملسر

Horn: Maria Serna

هورن: ماریو سرنا

Trumpet: Rafael Elster

ترومپت: رافائل الستر

Violin: Regina Bellantese & Juliann Klopotic

ویولن: رجینا بلانتز، جولیان کلپوتیک

Viola: Lev Zhubin

ویولا: لو ژوبین

Cello: Ariane Lallemand

ویولنسل: آریان لاله‌ماند

Singers:

خوانندگان:

Soprano: Marcia Young

سوپرانو: مارشا یانگ

Alto: Martha Dunn

آلتو: مارتا دان

Tenor: Dan Smith

تنور: دن سمیت

Bass: Elliott Levine

باس: الیت لَوین

Voice Announcer: Karl Hereim

گوینده: کارل هرایم

مقدمه فصل اول

نحوه مطالعه و آماده شدن برای این فصل:

هدف اصلی به خاطر سپردن سریع و دقیق ملودی است. روش های تمرین پیشنهادی:

۱. هر تمرین بانت تُنیک آغاز می شود. در بخش یک و دو، شروع قطعات بانت تُنیک است. وقتی نت تُنیک را می شنوید، دکمه توقف رازده و پیش از گوش دادن به ملودی، گام و آرپژ تُنیک را بخوانید.
۲. قبل از نوشتن ملودی، قطعه را کاملاً گوش کرده و شکل منحنی کلی قطعه را تعیین کنید (این موضوع را می توان در تمرین کوتاه شماره ۱، بهتر دید).
۳. سعی کنید ملودی را در ذهن یا بلند بخوانید و گام یا آرپژ بودن حرکت نت ها را در طول حرکت پیوسته تشخیص دهید (منحنی ملودی که قبلاً تعیین کردید به شما کمک می کند).
۴. هنگام گوش دادن مجدد، ریتم ملودی را بالای خطوط حامل بنویسید.
۵. اکنون که آماده نوشتن ملودی هستید، می توانید از حافظه خود و یا صدای ضبط شده کمک بگیرید.
۶. تلاش کنید مهارت شنیداری خود را تا جایی تقویت کنید که بتوانید قطعات را حداکثر با سه بار شنیدن عیناً نت نویسی کنید.

هنگام تصحیح نت نویسی های خود سعی کنید، نت ها و ریتم ها را به طور جداگانه تصحیح کنید تا ارزیابی بهتری از پیشرفت خود داشته باشید. هدف از تصحیح و نمره دادن، تعیین اشتباهات است تا بتوانید از تکرار آنها در تمرینات پیچیده تر جلوگیری کنید.

درس های اول این بخش کوتاه و ساده هستند. سعی کنید به روش های تمرینی که در ابتدای این بخش پیشنهاد شده عادت کنید. روش های تمرینی عبارت اند از: رسم سریع منحنی ملودی، نشان دادن ریتم و حرکت نت ها پیش از نوشتن کامل قطعه. نت تُنیک، گام و آرپژ را پیش از گوش دادن کامل به قطعه، خوانده و تا حد ممکن سریع به خاطر بسپارید. سعی کنید به گوش دادن مکرر و در هر مرتبه به نوشتن چند نت تنها عادت نکنید. هدف، نهادینه کردن عاداتی صحیح است تا بتوانید به سرعت ملودی را حفظ کرده و به درستی آنها را نت نویسی کنید. لازم به ذکر است که درس های دوحرفی نسبت به یک حرفی، اهمیت بیشتری دارند.

تمرین کوتاه ۱

در این تمرین شش منحنی کل ملودی مختلف نمایش داده شده‌اند. برای هر یک از ده ملودی، شکل منحنی را تعیین کنید. سعی کنید بدون متوقف کردن نمونه صوتی و با یک بار شنیدن، این کار را انجام دهید.

شکل A

شکل B

شکل C

شکل D

شکل E

شکل F

1. _____

6. _____

2. _____

7. _____

3. _____

8. _____

4. _____

9. _____

5. _____

10. _____

تمرین کوتاه ۲

یک روش مؤثر دیگر برای به خاطر سپردن ملودی‌ها این است که به زیرترین و بم‌ترین نت‌های ملودی توجه کرده و آنها را چارچوب یا مرزهای ملودی در نظر بگیرید. درجات گام (۱-۷) را بنویسید، به طوری که عدد ۱ نشان‌دهنده نت تئیک باشد. سعی کنید بدون متوقف کردن نمونه صوتی به مثال‌ها گوش دهید.

نمونه:

جواب: زیرترین نت = درجه‌ی پنجم گام (5̂)

بم‌ترین نت = درجه‌ی اول یا تئیک گام (1̂)

زیرترین نت

بم‌ترین نت

1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
4. _____	_____
5. _____	_____
6. _____	_____
7. _____	_____
8. _____	_____

تمرین کوتاه ۳

این تمرین به شما امکان می‌دهد دو الگوی پایه یعنی آرپژ (حرکت ناپیوسته) و گام (حرکت پیوسته) را تمرین کنید. در این درس تئوری برای نوشتن وجود ندارد. گزینه‌های ممکن عبارت‌اند از:

«آ» وقتی حرکت تریادیک/آرپژ را می‌شنوید

«گ» وقتی فقط حرکت گام را می‌شنوید

«آ-گ» وقتی حرکت تریادیک را به دنبال حرکات پیوسته می‌شنوید

«گ-آ» وقتی حرکات پیوسته را به دنبال حرکات تریادیک می‌شنوید

سعی کنید تنها بر الگوها تمرکز کنید. ملودی‌ها سریع اجرا می‌شوند تا بتوانید مهارت‌های شنیداری و نت‌نویسی خود را بیشتر تقویت کنید.

1. _____

6. _____

2. _____

7. _____

3. _____

8. _____

4. _____

9. _____

5. _____

تمرین کوتاه ۴

هر تمرین از چهار نت تشکیل شده است که به سرعت نواخته و جایگزین می شوند. نت‌ها درجه‌های ۱، ۳، ۵، یا ۸ گام خواهند بود. تریادهای ممکن است ماژور یا مینور باشند. آنچه را می شنوید خوانده و سپس پاسخ‌ها را در بخش زیر بنویسید. هر پاسخ دو بخش دارد؛ برای تریاد ماژور حرف M و برای تریاد مینور حرف m بنویسید. الگوهای آرپژ را با استفاده از چهار درجه گام نت‌نویسی کنید. سعی کنید این تمرین کوتاه را با یکبار شنیدن کامل کنید.

درجات گام	M/m
1. _____	_____
2. _____	_____
3. _____	_____
4. _____	_____
5. _____	_____
6. _____	_____
7. _____	_____
8. _____	_____
9. _____	_____
10. _____	_____

تمرین کوتاه ۵

در این ملودی‌های کوتاه، تریاد با نت‌های گذر (P)^۱، نت‌های همسایه (N)^۲ و نت‌های دوبل همسایه (DN)^۳ بسط داده می‌شوند. هر ملودی تنها یک پاسخ دارد.

1. _____

6. _____

2. _____

7. _____

3. _____

8. _____

4. _____

9. _____

5. _____

10. _____

¹ passing note

² neighbor tone

one

ملودی‌های این درس به صورت پیوسته حرکت می‌کنند. همه ملودی‌ها از نت تئیک (درجه اول 1) آغاز می‌شود که در ابتدای هر قطعه آمده است. به عنوان نمونه به ملودی زیر گوش کنید.

0:00
INDEX 1

برای بار اول ملودی را خواننده و به شکل آن توجه کنید. این ملودی از درجه اول (1) آغاز شده و به شکل پیوسته به درجه چهارم (4) می‌رسد و سپس به همان شکل به درجه اول (1) برمی‌گردد. برای هر ملودی که می‌شنوید به همین شیوه عمل کنید. این روش به شما کمک خواهد کرد تا ملودی را به خاطر بسپارید و آن را سریع‌تر بنویسید. (دو ملودی اول با حرکت بالارونده آغاز می‌شوند، ولی این مسئله در مورد همه ملودی‌ها صلیق نمی‌کند.)

0:11
INDEX 2

1

0:28
INDEX 3

2

0:46
INDEX 4

3

1:01
INDEX 5

4

1:17
INDEX 6

5

1:34
INDEX 7

6

به زیرترین و بم‌ترین نت توجه کنید.

1:52
INDEX 8

7

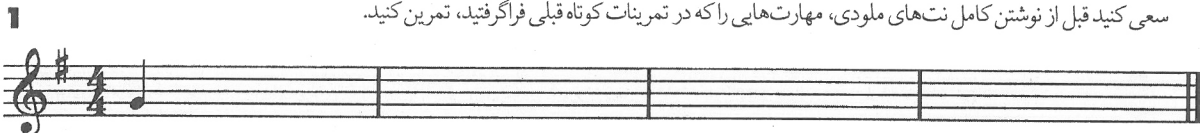
2:11
INDEX 9

8

به زیرترین و بم‌ترین نت توجه کنید.

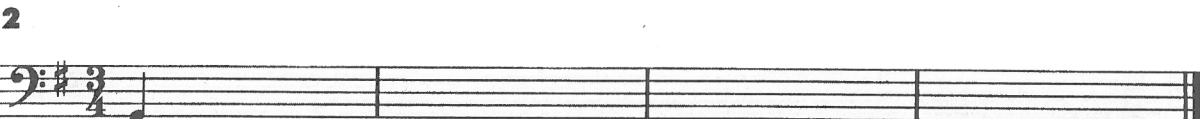
0:00

INDEX 1

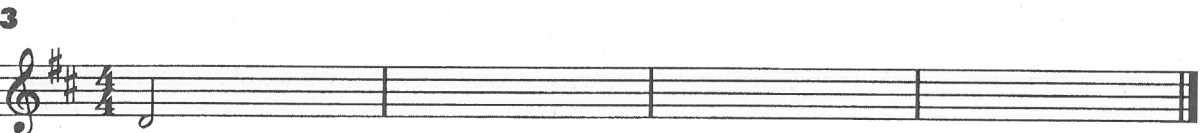
0:19

INDEX 2

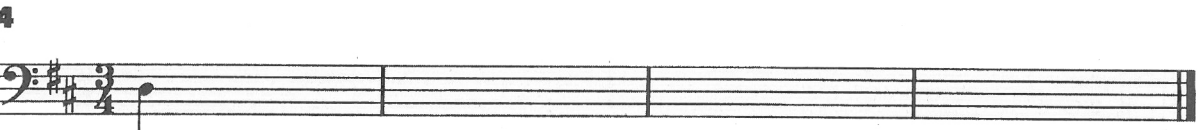
0:35

INDEX 3

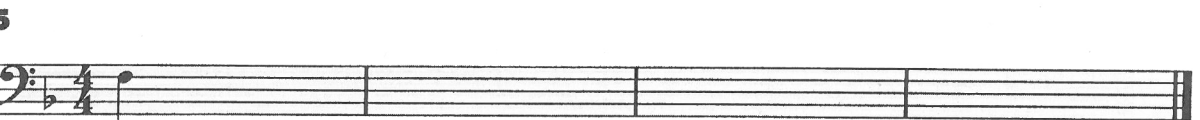
0:53

INDEX 4

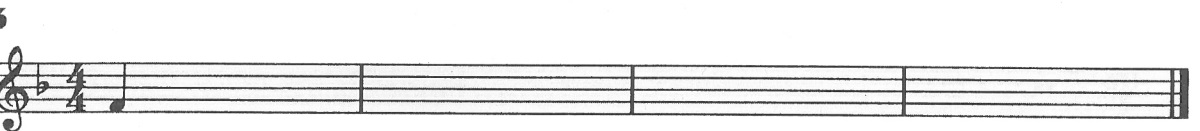
1:10

INDEX 5

1:29

INDEX 6

1:48

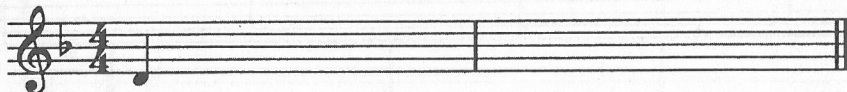
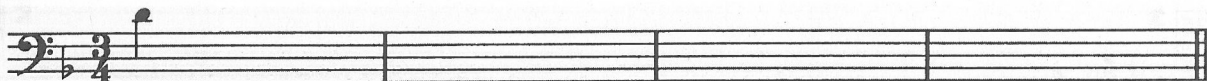
INDEX 7

این درس شامل ملودی‌هایی در هر دو مُدِ ماژور و مینور بوده و نت تئیک داده‌شده مُدِ تمرین موردنظر را مشخص می‌کند. به خاطر داشته باشید که بسته به نوع مُدِ مینور (هارمنیک، طبیعی و یا ملودیک)، شما نیاز به آتره کردن (تغییر نیم‌پرده‌ای) درجهٔ هفتم گام و یا درجهٔ ششم و هفتم گام دارید.

0:00
INDEX 1

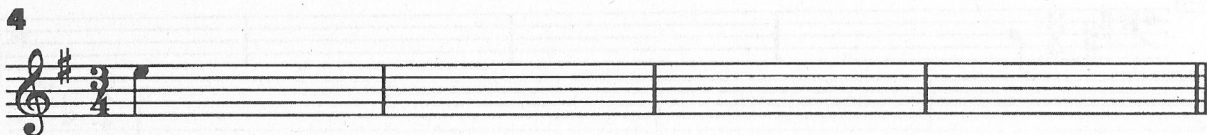
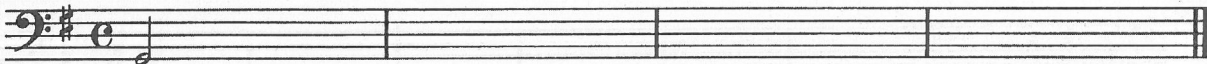
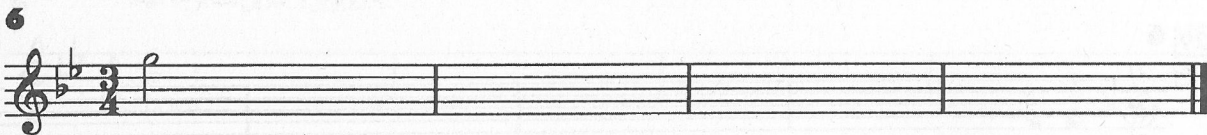
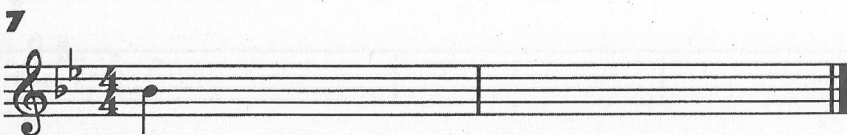
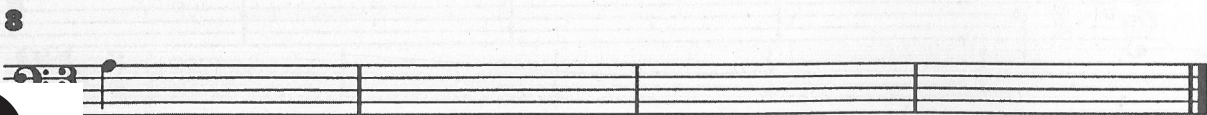
وقتی درجهٔ هفتم به درجهٔ هشتم (تکرار درجهٔ اول در یک اکتاو بالاتر) می‌رسد، باید از یکی از علائم تغییردهندهٔ «دی‌یز» (#) یا «بِکار» (b) استفاده کنیم. برای وصل درجهٔ ششم به هفتم ممکن است علامت تغییردهندهٔ دیگری موردنیاز باشد. به زیرترین و بم‌ترین نت توجه کنید.

0:13
INDEX 20:29
INDEX 3

در این ملودی درجهٔ ششم به دو شکل استفاده می‌شود.

0:45
INDEX 4

این علامت C به معنی میزان‌نمای $\frac{4}{4}$ است.

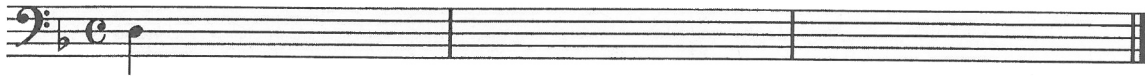
1:04
INDEX 51:20
INDEX 61:39
INDEX 71:56
INDEX 82:09
INDEX 9

0:00

1

هنگام حفظ کردن ملودی به زیرترین و بم‌ترین نت‌ها توجه کنید.

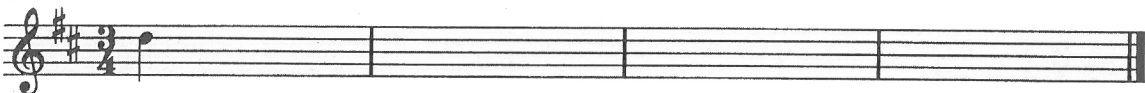
INDEX 1

0:17

2

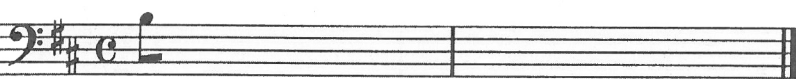
INDEX 2

0:32

3

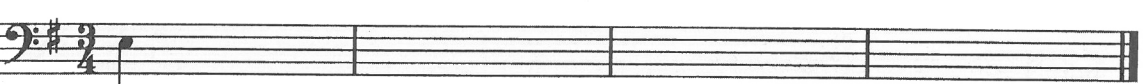
INDEX 3

0:48

4

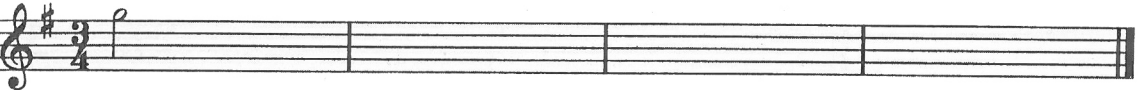
INDEX 4

1:04

5

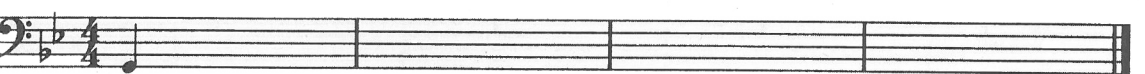
INDEX 5

1:20

6

INDEX 6

1:39

7

INDEX 7

